

امضای تقدیر یک ساله توسط حضرت حجت(عج)/ شب قدر در ادیان گذشته و دوران فترت

بر اساس روایات معتبر تمام امور بندگان بر پیامبر (ص) و امام معصوم و حجت الهی در شب قدر نازل می شود و از آن رو که هم اکنون حجت خداوند بر روی زمین، امام عصر (عج) است، تقدیر امور به ایشان عرضه می شود.

خبرگزاری مهر- گروه دین و اندیشه: بر اساس روایات معتبر تمام امور بندگان بر پیامبر (ص) و امام معصوم و حجت الهی در شب قدر نازل می شود و از آن رو که هم اکنون حجت خداوند بر روی زمین، امام عصر (عج) است، تقدیر امور به ایشان عرضه می شود.

به گزارش خبرگزاری مهر، بنابر نص قرآن کریم شب قدر در ماه رمضان قرار دارد، و بیش از یک شب هم نیست؛ چرا که خداوند می فرماید: "تَا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ". قرآن را در شب قدر نازل کردیم نه در شب های قدر، اما به جهاتی این یک شب برای ما تبیین نشده است و گفته اند یکی از این سه شب، شب قدر است و همه این شب ها را بیدار باشید و... تا بتوانید فضیلت شب قدر را درک کنید. برای روشن شدن این موضوع به حدیثی از امام صادق(ع) اشاره می کنیم که فرمود: شب نوزدهم شب تقدیر است و شب بیست و یکم شب بستن و تعیین و احکام است و شب بیست و سوم شب حتمی شدن و امضای آن است.

از آیه: "تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحُ فِيهَا يَأْتِي رَّبَّهُمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ"، که صیغه مضارع (تنزل در اصل تَنْزِلُ بوده)، را به کار برده است، استمرار نزول ملائکه و روح فهمیده می شود و گویای این است که شب قدر در زمان حضرت رسول اکرم (ص) بوده و همچنان باقی است. همچنین در سوره دخان آیه 6 در مورد شب قدر آمده است: "فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنْ كُنَّا مُرْسِلِينَ" که باز هم صیغه مضارع "يفرق" آمده که در زبان عربی نشانه استمرار فعل است. روایات اهل بیت (ع) نیز بر این موضوع تأکید دارند. امام جواد (ع) می فرماید: امام علی (ع) به حسن بن عباس فرمود: "شب قدر در هر سالی هست و در این شب، امر یک سال نازل می شود". پیامبر اکرم (ص) در جواب ابوذر که در مورد شب قدر سؤال کرده بود، فرمودند: "این شب، تا روز قیامت هست".

در فرهنگ اسلام شب قدر به جهت خصوصیات منحصر به فردی که برای او است، از اهمیت زیادی برخوردار است و روایات زیادی در تأکید بر احیای آن و اهمیت دادن به آن وارد شده است. از آن جمله سید بن طاووس در کتاب شریف اقبال آورده است که پیامبر (ص) از موسی(ع) نقل فرموده که گفت: الهی من قرب تو را می خواهم، فرمود: قرب من از برای کسی است که بیدار باشد در شب قدر، گفت: الهی رحمت تو را خواهم، فرمود: رحمت من از برای کسی است که رحم کند فقرا را در شب قدر، گفت: خدایا نجات می خواهم، نجات از آتش، فرمود: این برای کسی است که استغفار کند در شب قدر، گفت: خدایا رضای تو را می خواهم، فرمود: خشنودی من از برای کسی است که دو رکعت نماز بخواند در شب قدر.

از خصوصیات شب قدر نزول قرآن، نزول فرشتگان و روح بر ولی خدا، همچنین بالاتر بودن عبادت آن یک شب از هزار ماه. و تدبیر و تقدیر وقایع و خلائق است. آنچه از نص قرآن کریم و ظاهر روایات بر می آید این است که شب قدر یک شب بیشتر نیست و خصوصیتی که به ولی الله و امام معصوم (ع) بر می گردد همه در یک شب اتفاق می افتد؛ یعنی نزول ملائکه بر امام (ع) و اندازه گیری امور و حوادث و معیشت ها، همه در یک شب خاص است. خداوند می فرماید: "تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحُ فِيهَا" ملائکه و روح در این شب نازل می شوند و نزول قرآن در این شب بوده است: "إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ". یا در روایات آمده است: در این شب امر یک سال نازل می شود.

حال آیا روز قدر هم در شأن و منزلت همانند شب آن است؟ در جواب باید گفت: اگرچه وقایعی همچون نزول ملائکه بر ولی الله (ع) در شب قدر است، اما روز قدر هم در ارزش و فضیلت همانند شب آن است. مرحوم شیخ عباس قمی در اعمال شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان می گوید: روزهای این شب ها را نیز باید حرمت داشت و به عبادت و تلاوت و دعا به سر آورد؛ زیرا که در احادیث معتبره وارد شده است که روز قدر در فضیلت مثل شب قدر است.

بر اساس روایات معتبر تمام امور بندگان بر پیامبر (ص) و امام معصوم و حجت الهی نازل می شود و از آن رو که هم اکنون حجت خداوند بر روی زمین، امام عصر (عج) است؛ تقدیر امور به ایشان عرضه می شود. امام جواد (ع) از حضرت امیر المؤمنین (ع) نقل می کند که ایشان به حسن بن عباس فرمود: شب قدر در هر سالی است و خداوند در آن شب تمام امور آن سال را نازل می کند، پس از رسول خدا (ص) نیز کسانی عهده دار این امور هستند. ابن عباس از امام پرسید: آنها کیستند: امام علی (ع) فرمود من و 11 نفر از

شب قدر در امت‌های پیشین

در اینکه شب قدر در امت‌های پیشین نیز بوده است؟ در میان مفسران اختلاف است: برخی معتقدند که شب قدر اختصاص به امت اسلام دارد و در امت‌های گذشته نبوده است و عده‌ای این نظریه را قبول ندارند و نظرشان این است که شب قدر در بین ملل گذشته نیز بوده است. گروهی که معتقدند شب قدر در امت‌های پیشین نبوده است، به روایاتی استناد کرده‌اند که شب قدر از مواهب الهی بر امت اسلامی می‌باشد مانند شان نزول آیه شریفه (خیر من الف شهر)، که از پیغمبر اکرم (ص) نقل شده است که فرمود: ان الله وهب لامتی لیلۃ القدر لم یعطها من کان قبلهم؛ خداوند به امت من شب قدر را بخشیده و احدی از امت‌های پیشین از این موهبت برخوردار نبودند¹.

اما دلایل کسانی که معتقدند شب قدر اختصاص به امت اسلامی ندارد، آنکه این عده از مفسران از ظاهر برخی از آیات مانند "تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ" و "فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ" استفاده کرده‌اند که شب قدر اختصاص به امت پیامبر (ص) ندارد؛ زیرا "تنزل" و "یفرق" هر دو با صیغه مضارع آمده‌اند و دلالت بر استمرار می‌کنند. و همچنین تعبیر به جمله اسمیه "سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ" که نشانه دوام است نیز گواه بر این معنی است.

به علاوه روایات نیز این معنی را تایید می‌کند که شب قدر در امت‌های گذشته نیز بوده است. مانند روایتی که از امام جواد (ع) رسیده است که فرمود: خداوند شب قدر را در ابتدای خلقت دنیا آفرید و در آن شب نخستین پیغمبر و نخستین وصیی که باید باشد (آدم و شیث را) آفرید و حکم فرمود که در هر سالی، شبی باشد که در آن شب تفسیر و بیان امور تا چنان شبی در سال آینده فرود آید. ممکن است روایاتی که دلالت دارد شب قدر اختصاص به امت اسلام دارد، مقصود این باشد که در امت‌های پیشین، اگر چه شب قدر وجود داشته است ولی اعلان رسمی که مردم از آن آگاهی پیدا کنند نمی‌شده است.

از جمله دلایلی که این گروه در مورد وجود شب قدر در امت‌های گذشته می‌آورند آنکه منزلگاه فرشتگان در زمان فترت (فاصله زمانی پس از حضرت عیسی (ع) تا زمان رسول اکرم (ص)) نیز حجت خدا است؛ زیرا به ادله عقلی و نقلی، زمین در هیچ زمانی حتی در دوران فترت خالی از حجت خدا (پیامبر یا وصی او) نبوده است. و دوران فترت به معنای خالی بودن زمین از حجت خدا در این مدت زمان نیست بلکه به معنای نبودن رسول و پیامبر در این فاصله شش صد سال است. بی تردید اوصیاء و جانشین‌های حضرت عیسی (ع) حجت خدا بر روی زمین بودند.

خدای متعال در سوره #171؛ مائده می‌فرماید: #171؛ ای اهل کتاب! پیامبر ما به سوی شما آمد تا در عصری که میان پیامبران الهی فترت و فاصله‌ای واقع شده، حقایق را برای شما بیان کند، مبدا بگوئید از طرف خدا بشارت دهنده و بیم دهنده به سوی ما نیامد». از فاصله حدود ششصد سال بین حضرت مسیح (ع) تا حضرت رسول اکرم (ص) به دوران فترت یاد می‌شود. همان گونه که از آیه یاد شده فهمیده می‌شود در این فاصله رسول و پیامبری نبوده است. اما باید توجه داشت که نیامدن پیامبر دلیل بر نبودن حجت خدا در روی زمین و قطع ارتباط انسان با خدا نیست. بلکه زمین هیچ وقت از حجت خدا خالی نمی‌شود.

امام علی (ع) در سخنی به کمال می‌فرماید: آری، روی زمین هرگز از کسی که قیام به حجت الهی کند، خالی نخواهد ماند، خواه آشکار و مشهور باشد، یا پنهان و ناشناخته، برای اینکه احکام، دستورات، دلائل و نشانه‌های خداوند از میان نرود... خداوند به وسیله آنها دلائل و نشانه‌های خود را حفظ می‌کند تا به افرادی همانند خود بسپارند و بذر آن را در دلهای کسانی شبیه خود بیفشانند...». از این رو معتقدیم که نخستین انسان حجت خدا بود و آخرین انسان نیز حجت خدا خواهد بود.

بی تردید در دوران فترت؛ یعنی فاصله زمانی پس از حضرت عیسی (ع) تا زمان رسول اکرم (ص) حجت خدا وجود داشته است. در روایتی امام رضا (ع) می‌فرماید: #171؛ همانا در هیچ عصر و زمانی زمین از حجت خدا بر خلق خالی نمی‌شود». هر چند که ممکن است ما از نام و مشخصات آنها بی‌خبر باشیم همان گونه که از 124 هزار پیامبر تنها نام عده محدودی از آنان را می‌دانیم.

از سوی دیگر حجت خدا ممکن است نبی باشد و یا وصی او؛ زیرا هر پیامبری وصی داشته است. اهل تشیع و تسنن روایت کرده‌اند که رسول خدا (ص) فرمود: #171؛ هر پیامبری وصی دارد». از این رو شیعه بر این باور است که در هر زمانی خداوند حجتی در عالم دارد که او واسطه فیض خدا و حافظ دین او و مرجع علمی مردم است. بر این اساس می‌توان گفت: نزول فرشتگان در شب قدر در دوران فترت بر حجت خدا یعنی وصی حضرت عیسی (ع)، بوده است.

از جمله مطالبی که در شب قدر بدان اشاره می‌شود بحث امضای تقدیر اعمال یک ساله بندگان توسط حجت الهی است که این مسئله با توحید منافاتی ندارد چراکه حجت خدا خلیفه و نماینده خدا بر روی زمین است و هر کاری که انجام می‌دهد با این عنوان و

به اذن و اراده خدا است و به نحو طولی در امور تأثیرگذار هستند. از این رو هیچ منافاتی با توحید ندارد. حضرت مهدی (ع) می فرماید: 171#&؛ قلب های ما ظرف اراده و مشیت خدا است، اگر او بخواهد ما می خواهیم.»

و اگر معتقدیم که هر ساله در شب های قدر فرشتگان نامه اعمال ما را محضر حضرت حجت (عج) تقدیم و حضرت آنان را امضا می نماید می گوییم که این با اراده و مشیت الهی صورت می گیرد و هیچ منافاتی با توحید ندارد هم چنان که این سخن حضرت عیسی (ع) هیچ منافاتی با توحید ندارد که می فرماید: "من از گل، چیزی به شکل پرنده می سازم سپس در آن می دمم و به فرمان خدا، پرنده ای می گردد. و به اذن خدا، کور مادرزاد و مبتلایان به برص [پیشی] را بهبودی می بخشم و مردگان را به اذن خدا زنده می کنم".